

YOKO ONO

Birch Monologue

Retrospektiivinen näyttely Porin taidemuseossa 10.2.-10.3.1991

”Kaikki työni ovat jonkinlaista toivomista. Toivo sinäkin koko ajan kun osallistut”, toteaa Yoko Ono omasta taiteestaan. Tuo lause tiivistää Onon taiteen lähtökohdan, joka tavoittelee aitoutta ja yksinkertaisuutta. Se leikkii oman havaintokykymme kanssa ja pyrkii tietoisuuden laajentamiseen. Samalla kun se ehdottaa taiteilijan ja yleisön tasa-arvoista osallistumista se haluaa ennen kaikkea rikkoo rajoja taiteen ja elämän väliltä.

Yoko Ono kuuluu 1960-luvun alussa George Maciunasin ideoiden pohjalle kehittyneen kansainvälisen, eri taiteenaloja yhdistävän FLUXUS- liikkeen uranuurtajiin. Hänen merkityksensä New Yorkin 1960-luvun avantgarden kehityksessä oli huomattava performanssin ja happeningien, kuvataiteen, kokeellisen elokuvan, musiikin ja kirjallisuuden alueilla.

Fluxuksen aikakausi merkitsi taiteen ”puhdistamisen” tavoitetta, uusdadaistista ajattelua, joka ikään kuin alitajuisesti manifestoi vastenmielisyyttä esteettistä ja didaktista ”korkeaa” taidetta vastaan. Puolustaessaan hetkellisyyttä ja aineettomuutta se kyseenalaisti ja ironisoi taiteen totuttuja ajatusmalleja. Se merkitsi kapinaa ja tietoista kieltäytymistä niistä arvoista, joita yhteiskunta asetti mm. tuottavuuden suhteen. Tavoitteena oli anti-heroinen, anti-monumentaalin, ”tyylitön” taide, joka perustui yksinkertaisuuteen, jopa triviaalisuuteen. Tuo ”mielen musiikki” luonnehdittu ajattelu, ideoiden maailma, oli radikaalisuudessaan ja monipuolisuudessaan täsmällisten määritelmien ulkopuolella, mutta lähimpänä se on eri vaiheissaan ollut minimalismia, käsitetaidetta ja esihippien zen-sualismia.

Fluxus käsitteenä syntyi varsinaisesti vuosien 1961 ja 1962 vaihteessa, joskin jo 1959 fluxusmaisia performansseja ja töitä toteutettiin useiden, sittemmin Fluxuksen piirissä toimineiden taiteilijoiden toimesta (Nam June Paik, Wolf Vostell, Yoko Ono, Dick Higgins, Ben Vautier, Bob Watts, George Brecht, Henry Flint ym.). Vuoteen 1962 mennessä La Monte Young jo järjesti kokonaisen ohjelmien ja tapahtumien sarjan, joista osa toteutettiin Yoko Onon ateljeessa Chambers Streetillä, osa Maciunasin AG Galleryssa. Liikkeen ehdottoman keskushahmon George Maciunasin kuoltua vuonna 1978 Fluxus-liikkeen toiminta hiljeni, mutta viime vuodet ovat olleet menneen toiminnan aktiivista dokumentointia ja arviointia. Venetsian biennalessa nähtiin laaja Fluxus-näyttely *Ubi Fluxus ibi motus* kesällä 1990. Porin taidemuseo on mukana kansainvälisessä yhteistyössä, jossa tallennetaan erilaista tutkimus- ja arkistoaainesta Fluxuksen vaiheista sekä siihen kuuluneiden taiteilijoiden työskentelystä yleensä. Fluxus-kokoelmaansa Porin taidemuseo pyrkii kartuttamaan paperipohjaisten töiden osalta.

Yoko Ono (s.1933) on taiteilijana jäänyt sen julkisen roolin varjoon, johon hänet edelleenkin liitetään kymmenen vuotta sitten edesmenneen John Lennonin puolisona. Hänen ja Lennonin yhteistyö mielletään voimakkaasti rauhan ja seksuaalisen vapautumisen puolustamiseksi, mutta se on vain yksi puoli siitä kokonaisvaltaisesta elämäntilanteesta, jonka puolesta Yoko Ono on työllään puhunut koko taiteellisen uransa ajan.

Nyt Suomessa nähtävä Yoko Onon retrospektiivinen näyttely esittelee taiteilijan monipuolista tuotantoa noin 30 vuoden ajalta 1960-luvun käsitteellisistä runo-maalauksista viime vuosien pronssitöihin. Esillä on myös kokeellisia filmejä videoversioina sekä ääniteoksia.

Suomessa toteutetaan myös piirustusten pohjalta EN-TRANCE- työ ("Sisääntulo"), joka konkreettisesti edellyttää katsojalta osallistumista ja joka samalla on esimerkki Yoko Onon kiinnostuksesta arkkitehtonisiin kokeiluihin. Vastaavan osallistumisen mahdollistaa jälleen ajankohtaisuutensa todistanut 1960-luvun lopun postikorttityö *WAR IS OVER! If you want it. Love and Peace from John & Yoko*. Kortista on otettu Suomen näyttelyn yhteydessä uusintapainos.

Näyttely on toteutettu yhteistyössä Oslossa sijaitsevan Henie-Onstad –taidekeskuksen ja Reykjavikin taidemuseon kanssa. Näyttelyyn liittyy Henie-Onstadin taidekeskuksen julkaisusarjassa toteutettu luettelo, johon sisältyy myös Yoko Onon omia tekstejä.